

„Primorski list“

izhaja vsaki 1., 10., in 20., dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 n. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

PRIMORSKI LIST

Boučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja

Uredništvo in upravnništvo mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nepravilna pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema oglase in naznanila po pogodbi.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič.

Lastnik: Konsorcij „Primorskega Lista“.

Tiska: Hilarijanska tiskarna.

VODITELJU IN OČETU

SPOŠTOVANJE IN POKORŠČINO.

Hjala Bogu, ki vodi življenje narodov in vlada vsodo svoje cerkve: Goriška nadškofija ima svojega Pastirja, primorsko-kranjska pokrajina ima svojega metropolita: prevzvišenega gospoda doktorja Jakoba Missia. V sredo zvečer dne 18. t. m. je skromno in tiho došel med nas, iskreno pozdravljen od ljudstva in od duhovščine. V nedeljo pa dne 22. t. m. zasede prestol knezov in nadškofov goriških in prevzame vladno našo nadškofije. Zbralo se Mu bo okoli prestola ljudstvo slovensko in italijansko, da se Mu pokloni in priporoči Njegovi skrbi in molitvi, duhovščina pa pojde pred prestol poljubit Mu blagoslovljeno roko, da tako ponovi obljubo spoštovanja in pokorščine, katero smo vsi duhovniki dali škofom, ko so nam roke položili. „Primorski List“ stopi torej lahko v imenu ljudstva in duhovščine, ki je z njim, pred Pastirja črede Kristusove, da Ga iskreno pozdravi: Dobro došel, blagoslovljen Tvoj prihod! Angelj Gospodov s Teboj, ki si prišel past čredo Kristusovo!

Novi Pastir nas ne pozna po rojstvu in mi ne Njega, ker nam je tuj človek in mi Njemu, a vendar dobro vemo, kedo nam Ga je poslal in čemu nam Ga je poslal poglavar sv. katoliške cerkve Jezus Kristus. On je poslanec božji, katerega nam je Gospod poslal za modrega voditelja in za dobrega očeta.

Pozdravljen nam torej poslanec božji! Poslancu čast in pokorščina v imenu tistega, ki ga je poslal. Poslal pa Ga nam je sam Bog. Gre Mu torej visoka čast in vdano spoštovanje. Na videz namreč vladajo sv. cerkev sami ljudje, ker ljudem je vse naročeno in izročeno, ljudje vse delajo, toda sv. vera nas uči in skušnja osemnajst sto letij potrjuje, da vsako človeško roko, katera v cerkvi dela, vodi skrita božja roka. Cerkev ni delo človeških rok, zato pa tudi vladanje cerkve ne more biti delo človeške modrosti in vstrajnosti. To je božje delo, telesnim očem skrito, ali vernemu razumu jasno. Ko tedaj pozdravljamo svojega Pastirja, se ne dobrikamo človeku in ne častimo osebe, ampak poslanca božjega, ker tako nam je Gospod zapovedal o svojih škofih: „Kakor je Oče mene poslal, pošljem tudi jaz vas. Kdor vas posluša, mene posluša. Kdor vas zaničuje, mene zaničuje. Če so ljudje besedo mojo držali, bodo tudi vašo. Če vas bo svet sovražil, vedite, da je mene poprej sovražil. Ne more biti hlapec več ko gospodar, učenec ne več ko učitelj.“

Slovenici! To je nauk naše sv. vere, da škofa sprejmemo ko poslanca božjega. Svet naj reče, kar mu drago. Svet sodi vse po posvetnih koristih in namenih. Svet ljubi svoje, škofje Kristusovi pa niso njegovi, za to jih ljubiti ne more. Mi pa, verniki Kristusovi, sprejmemo nadškofa ne kot politika ali narodnjaka, ampak kot poslanca božjega in zatorej s spoštovanjem, katero smo Kristusu samemu dolžni.

To naše spoštovanje sloni na trdni uklati, na nepremakljivi volji Jezusa Kristusa. On je zapovedal škofo spoštovati in ubogati, nebo in zemlja bosta prešla, besede njegove ne bodo prešle. Naj se torej zgodi, kar hoče, naj se namerijo premebe politične ali narodne, da se ne bo več poznalo obličja goriški deželi, beseda Kristusova ostane nespremenjena in na njej trdno naše spoštovanje do višega Pastirja in knezonadškofa Jakoba.

To iskreno spoštovanje brez dobrikanja osemi pa nam bo toliko lože, ker naš novi Pastir ravno tega spoštovanja želi od svojih vernih, ker ne išče sebe, ampak božjo čast.

Nobena misel in ideja ni namreč bolj živa v Njegovi zavesti ko ta, da je poslanec in služabnik božji. Poslan pa je h nam za voditelja. Škofom je izročeno voditeljstvo črede Kristusove. Razume se samo ob sebi, da ne politično voditeljstvo, katero je v drugih rokah, ampak voditeljstvo krščanskega življenja. Namenoma pravimo krščanskega življenja in ne morebiti le cerkvenega življenja, cerkvene božje službe, bratovščin in duhovščine, ker škofom je čuvati o vsem življenju narodov, da sovpodobi po zapovedih Jezusa Kristusa. Za to pa imajo škofje oblast in dolžnost govoriti o vseh prashanjih krščanskega življenja. Potrebni smo pa modrega voditelja v današnjih časih, ko so krivi nauki in slabi zgledi zelo okužili krščansko življenje.

Vdabili smo res modrega voditelja, katerega svete sam cesar ceni, ker si ga je imenoval tajnim svetnikom. Od naše strani pa treba, da bomo zložni med seboj in zložni z njim. Če se bomo prepirali in eden drugemu delo podirali, ne bo mogel voditelj ničesar doseči. Zberimo se torej enodušni okoli voditelja in borimo se z združenimi močmi proti sovražnikom sv. vere. Če bomo vsi vzajemno zidali en dom, ki je sv. cerkev, bomo dozidali veličastno zgradbo, če bomo hoteli pa vsaki sebi zidati, bomo dozidali borne kočice, v katerih je siromaštvo doma. Pozabimo tedaj nesrečne prepire, pozabimo osebna razžaljenja; nikdo naj ne išče svojega, ampak kar je Kristusovega in vsi bomo ko eden mož z voditeljem, katerega nam je Kristus poslal.

Nekateri se nadškofa skorej bojijo in Mu ne zaupajo. Mi pa poznamo prevzvišenega Pastirja in vemo, da ne pride nas strahovati ampak ljubiti nas ko oče. Vemo, da bomo smeli vedno zaupno pred Njega kakor pred očeta. Če nas bo tudi kedaj posvaril ali kaznil, ne bomo nikoli dvomili o Njegovi ljubezni.

Slišali smo celo glaseve — da bi ne bili resnični! — da se nekateri že pripravljajo na boj ali odpor proti knezonadškofu. To bi bila — če o grehu molčimo — največja nespamet. Ali nimajo gospoda morda dovolj dela brez prepira? Ali bo nadškof branil jim delo? Ali ni že dovolj preprirov in po njih dovolj moči razbitih? Od naše strani bodi povedano, da ne bomo poštevali niti osebnih niti političnih ozirov, ko se pojde za čast in oblast voditelja. Zatorej naj oni rodoljubje slovenski — saj jim je pač pri sreču napredek slovenskega naroda — dobro premislijo, kako pogubne posledice bi imel tak nespameten boj ali odpor proti knezu-nadškofu. Če ga tedaj ne bodo mogli podpirati, naj Ga vsaj s spoštovanjem v miru pustijo, ker če se bodo Vanj zaletavali, si bodo glave pobili. V imenu časnih in večnih koristi slovenskega naroda prosimo slovensko občinstvo ob tej slovesni priložnosti, naj sprejme prevzvišenega kneza-nadškofa Jakoba kot poslanca božjega, kot modrega voditelja krščanskega življenja, kot milega očeta otrok sv. katoliške cerkve. On ne išče našega blaga ampak nas, ni prišel s palico ampak z ljubeznijo, ni prišel naši veri gospodarit ampak nam pomagat. Glejmo — po naročilu sv. Pavla — da bo svoje sv. delo opravljal mej nami z veseljem in da ne bo zdihaval.

Dan 22. meseca maja bodi slovenskemu in italijanskemu ljudstvu na Goriškem praznik, ki naj se obhaja leto za letom z večim veseljem.

— a.

*Tanega žalostnega popravila miseln
ob. posredni pisk. so sedaj
to v nobenem jeziku.*

Prihod prevz. kneza in nadškofa

Izredno veličastno slovo je priredila Ljubljana odhajajočemu knezu nadškofu. Stolnica je bila do zadnjega kota napolnjena občinstva, ki je prišlo vsprejeti od nadvladike blagoslov v slovo. Pa tudi zunaj cerkve je bil glavni trg poln ljudij, ki niso mogli v cerkev radi gneče. Vsem se je brala na obrazih odkrita žalost, da mora ljubljani nadškof iz Ljubljane. Vse množice tukaj zbrane so spremljale na vozovih in peš knezonadškofa na kolo-dvor, kjer je bilo že tudi vse polno navzočega občinstva; na peronu so se zbrali odličnjaki ljubljanski.

Kakor v Ljubljani, bil je tudi po deželi sloves nenavadno gniljiv. Na vseh postajah je pričakovala duhovščina z vernim ljudstvom potujočega bivšega pastirja, da se poslovijo od njega in prejme se jedenkrat njegov blagoslov.

Na Nabrežini sta nadškofa pričakovala mil. prošt goriški Jordan in profesor Fajdutti. — Tu sta tudi vzela slovo od dosedanjega vladike zastopnika ljubljanske škofije mil. gosp. prošt dr. Leonhard Klotfutar in preč. g. prelat dr. Kulavio, na kar se je prevzvišeni odpeljal proti Trstu.

V sredo zvečer so se prevzvišeni odpeljali z brzolokom iz Trsta proti Gorici.

V Trst so bili šli naproti msgrji Jordan, Gabrijevčič, Alpi. Na nabrežinski postaji je bil prav srčen sprejem našega metropolita. Kolodvor je bil primerno okrašen; tudi v Nabrežini je plapolalo dobrošno zastav. Devinskega dekanata duhovščina se je bila sešla na vabilo preč. g. dekana polnoštevilno. Mavhinski in drugi gadi so na peronu par krat zagodli na čast prevzvišenemu, ko je stopil iz vlaka.

Dekan je nagovoril prevzvišenega v jako izbranih besedah, na kar so prevzvišeni odgovorili povdarjaje: da bodi edinost mej duhovniki, ljubezen, in požrtvalnost!

Prevzvišenega je pozdravil tudi g. župan nabrežinski.

G. g. Kos iz Brestovice pa je podaril prevzvišenemu krasen šopek iz kraških cvetic!

Na tržaški postaji (Monfalcone) pa se je bila zbrala tamošnjega dekanata duhovščina. Bilo jih je okoli 15. Tudi tu so prevzvišeni stopili iz vlaka in blagoslovili sprejeti pozdrav!

V Trzinu ni bilo videti zastav, kakor tudi na nobeni drugi furlanski postaji ozir. vasi ne! V Stevanu — fara Devin — pa je plapolala velika slovan-ska zastava. V Ronkah so se tudi pomudili eno malo, drugod pa do Gorice ne! Na slovenskem Krašu so se čuli zvonovi in glasno je donel njihov glas ob kršnih tleh.

V Gorici se je zbrala mnogo odličnega občinstva na postaji. Bilo je več msgrjev t. j. cel kapitelj in še par drugih, ves profesorski kolegij ter številni duhovniki iz goriške okolice in pa prvaki oblastni, deželni glavar, okrajni glavar, župan goriški; dalje deželnega glavarja namestnik Dr. A. Gregorčič in deželni poslanec prof. Berbuč; zastopniki veteranov; na čelu grof Lanthieri, dalje grofa Atens in Bagner in mnogi drugi.

Ob 6½ je pridrdral vlak, ki je pripeljal Goriški toli zaželjenega nadvladiko. Po vseh cerkvah v mestu in okolici je zazvonilo. Izstopili so iz kupeja s preč. mons. Jordanom, kateri je nato prevzvišenemu predstavil razne dostojanstvenike. Bila je velika gneča, da celo semeniški profesorji niso mogli vsi priti na vrsto! — Ker ta sprejem ni bil uraden., se je tudi kmalu završil in drdralo so na-to kočija za kočijo proti stolnici. Bilo je nad 50 kočij in koleseljev. Na obeh straneh široke ceste in drevoreda po Corso Francesco Giuseppe je stala velikanska množica občinstva. Okoli postaje so bili z večine meščani; v mestu pa je bila dobra polovica okoličanov. Nas je to prav močno veselilo, ker je bil nek časnik Slovincem namignil, da naj lepo doma ostanejo... No, naše verno ljudstvo že vé, kaj tiče in kaj ne! Mnogo hiš in palač v mestu je bilo okrašenih. Raz mestno hišo je plapolala zastava. Pred stolnico jih je čakala ženska mladež, ki se šla prič. nunah-Ursulinkah. Mala deklica je lepo pozdravila prevzvišenega, in mu izročila šopek. — Prevzvišeni so v stolnici dalje časa molili pred Najsvetejšim. Med tem časom je g. organist igral na orglje, ljudstvo pa se je gnetlo, spenjalo, stopalo na klopi, da bi moglo videti prevzvišenega. Iz stolnice grede... mej dolgo vrsto semeniščinkov... so prevzvišeni de-jili blagoslov.

V Raštelju je bila večina hiš brez okrasov, na Travniku pa je bilo sploh vse golo! Mi nečemo reči, da se je to namenoma zgodilo, ampak hočemo biti prepričani, da je jim to pripisati na rovaš govorice, da je bil vsak oficijalen sprejem odklonjen! —

Na Travniku je čakala mladina iz mestnih šol — obojega spola, dalje gojenke iz Notre-Damskega zavoda, Slogine šole itd. Travniki je bil tako nagnjeten, da so nekoga potisnili v veliko razložno okno pri Culotu in se je ubilo steklo!

Na Travniku je pozdravila prevzvišenega gojenka iz meščanske šole in mu izročila šopek. Gimnazije ni bilo! Zastopal jo je edini g. katehet in pa malo semenišče. — Iz Travnika se je pomikal sprejod kočij proti knezonadškofjski palači, kamor se višji cerkveni in posvetni odličnjaki spremili prevzvišenega.

Dasi je bila velika gneča in cela vrsta kočij z iskrimi konji, se vendar hvala Bogu ni zgodila nobena nesreča.

Ena pa je bila sodba vseh ogromno zbranih udeležencev, ki niso kalili miru ni z najmanjšim „živijo“ ozir. „evviva“: da ta nadškof Missia je vreden simpatije in ljubezni vsakega poštenega Goričana. Da, da! Mi smo prepričani in trdimo, da je prišel naš prevzvišeni nadpastir s svojo ljubeznivostjo osvojil ljudska srca, v katerih bo prav gotovo pognala kal udanosti in sinovske ljubezni!

Da se to uresniči v polni meri in v cellem obsegu iz dna srca voščimo in želimo prevzvišenemu našemu knezu in nadškofu Jakobu!

Dopisi.

Iz Šempetra. Veselica, katero smo bili napovedali dragim bralcem Pr. l. na dan 15. t. m., se je vršila že ne soboto zvečer. Takrat sta došla iz potovanja mlada grofvska poročena. Šempeter je bil ves v zelenju in zastavah. Od pokopališča pa do grofovega parka je bila nepretkana vrsta majev. Nobene hiše ob

cesti in na glavnem trgu ni bilo brez zastave, nekatere so razobesile celo po 2 in še več zastav. Največ je sevda bilo slovenskih.

Na trgu pred vhodom v grad je bil postavljen veličasten slavalok s tremi portoni, 6 zastavami in jako lično desko s primernim napisom.

Uradnega sprejema sicer ni bilo, pa vendar se je bilo zbralo toliko občinstva: domačinov in podturencev, da je bilo skoraj premalo prostora na prostornem trgu.

Grofovski obitelj je bila vidno ginja ob takem priznanju in hvaležnem čislju Šempetercev.

Zvečer je bila razsvetljava. Najlepši je bil razsvetljen slavalok. Umetni ognji, katere je priredil domačin Doljak, so tudi bili nekaj posebnega, tako da se je celo gospoda čudila, češ to je prečudno lepo! Vojaška godba je prišla polnoštevilno 60 mož in je svirala skoraj 1½ uro: Le žal da g. kapelnik ni slušal sveta, da bi bil igral kaj narodnega ali sploh slovanskega. Ljudstvo godbe ni razumelo in je k njej molčalo. Kedar pa je godba svirala *milamila lunica*... je bila na enkrat vsa množica po konci in „živijo“ ni hotelo biti ne konca ne kraja! Igrali so jo trikrat in enkrat „Oj banovci!“

Lep nauk za prihodnič! —

Šempetercem treba je častitati, da so pokazali, da tudi — koloni — kaj znajo in razumejo. zlasti pa, da Slovinci zna biti hvaležen! Gospod grof je daroval za vaše uboge 50 gld.

Iz Krepljen. Dne 8. maja je naše trto in sadjerejsko društvo izredno zborovalo na dvorišču g. Avgusta Godina. Predsednik g. M. Brundula je otvoril zborovanje izražajoč veselje, da se je število udov podvojilo. Na to je društveni tajnik prečital predlog odbora, da se poleg že obstoječe društvene trtnice priredi še druga trtnica v obsegu 3000 kvadr. metrov. Ta trtnica naj se nasadi z riparijo, na katero naj se cepijo najboljše domače trte, med njimi nekaj vrst za namizno grozdje. Ta predlog so zbo-

revalci sprejeli enoglasno. Vsi spoznamo tega društva važnost za naš gospodarski napredek. Naši kmetje sedaj sprevidijo, koliko koristi jim bode dajala društvena trtnica, ko bodo dobivali brezplačno kolči najboljših vrst, iz sadnega vrta pa plemenito sadno drevje. Ravno radi tega je društvu pristopilo mnogo ptujcev. Mi le želimo, da bi jih pristopilo še več. Vendar pa je tudi to društvo nekaterim trn v peti. Zakaj pa, tega ne vemo.

Zbor je sklenil, da se ta trtnica priredi v spomin vladarske petdesetletnice presv. cesarja.

Po dokončanem zborovanju je g. Anton Černe, sin nadžupana tomajškega, predaval jako poljudno o kmetijstvu in trtoreji. Občinstvo ga je s zanimanjem poslušalo. Za njim je govoril še g. A. Žvab o važnosti kmetijstva. Na predlog g. Andreja Laha iz Dutovelj so izrekli zahvalo odboru in govornikom. Zbor se je s trikratnim živijo na cesarja in istotako na g. glavarja sezanskega zaključil. — Vreme imamo zelo ugodno. Vinska trta prav dobro kaže, ako jo Bog ohrani.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Z odpravo carine na žito, katere so se židovski spekulanti mnogo bolj veselili, kakor pa stradajoče delavsko ljudstvo, najbrže ne bo nič. Ogerska vlada je namreč odgovorila, da ne more ustreči glede odprave carine na žito.

Gorenje avstrijskim deželnim glavarjem je imenovan poslanec doktor Ebenhoch.

Nedeljski počitek so uvedli v notranjem in finančnem ministerstvu. Tako je prav.

Delegacije zborujejo v Budimpešti. V prestolnem govoru je presv. cesar povdarjal s posebnim zadoščenjem, da so naše razmere z vsemi državami, zlasti pa s sosednimi, najboljše. Obžaloval je pričetno vojsko med Spanijo in Zedinjenimi državami. Vsprejete bodo, kakor običajno, vse vladne predloge. Mnogi de-

13

LISTEK

Moja doba in podoba.

Spisal Andrej Marušič.

(Dalje.)

Dr. philos. Anton Fuster! Bil je rojen v Radoljici na Kranjskem 5. januarja 1808. Predno je 1. 1839 prišel v Gorico, bil je 4 leta nemški pridigar pri novem sv. Antonu v Trstu in še popred v stolni cerkvi v Ljubljani. Bral in znal je dr. F. veliko, bil pa bolj leposlovec, ko bogoslovec. Govornik je bil izvrsten, če sodimo po lepem jeziku in deklamaciji. Tudi v šoli je bilo njegovo predavanje zanimivo in poučno, dasi je rad preskakaval z ene reči na drugo. Njegova zunanost je bila prikupljiva, samo predebel je bil, (Rekel nam je včasih: „Molite vsak dan en „Oče-naš“, da ne boste tako debeli, kakor jaz.“) Prva leta so ga dijaki jako častili in ga nad vse druge profesorje povzdigovali; cela truma ga je po šoli spremljala domú. Stanoval je o mojem času na Travniku, v 3. nadstropji tiste hiše št. 7 tik sedanjega Pallich-ove knjižarne, in imel razgled čez ves trg. Kakšenkrat je rekel v šoli: „Sie, Herr X. ich habe Sie gestern von meinem Olymp gesehen, Sie haben einen „Calabreser“ auf gehabt.“ Klobukov kalabrezarjev (zmečkanih) namreč ni mogel trpeti; nosili smo sploh le „cilindre“. Če so se ga dijaki v gostilnici enomalo bali, rekel je: „Meine Herren, wo ich bin, können Sie auch sein.“ — Ena ob nedeljah popoldne naj bolj obiskovanih cerkvá je bila tisti čas frančiškanska cerkev na Kostanjevici — „Kapela“. Tudi mi dijaki — „filozofi“ — smo hodili navadno vsako nedeljo tje gori k blagoslovu, in sicer tem rajše, ker je orglal izvrstni organist P. Rafael Illovski (Čeh), ktereга skladbe se po goriških cerkvah še dandanašnji pojó. Pred blagoslovom smo se nekaj časa na trati pri cerkvi med sabo pogovarjali; ko je prisopel gori dr. Fuster, smo ga spoštljivo pozdravili, z njim enomalo pokramljali in potlej šli v cerkev, on pa v samostan, v oratorij. — Mene je postavil za mašnega nadzornika v semeniščni kapeli in me sploh rad imel. — L. 1847. (v 2. sem.) smo izvedeli, da je gosp. doktor imenovan univerzitatni profesor in pridigar na Dunaji. (Pred 1. 1848. se je predavalo na modroslovski fakultati še veroznanstvo kot zapovedan predmet in vsi vseučiliščniki so hodili ob nedeljah k pridigi v univerzitatno cerkev; prihajali so pa tudi mnogi drugi izobraženci). Dijak Preschern iz Trsta, je novimenuvancu v imenu nas vseh častital. „Zuerst muss ich Ihnen gratulieren“ — je odgovoril F. — „Sie sind ja dieser Tage ein halber Millionär geworden.“ (Res je bil Pr. po nekem stricu ne vem koliko tisoč gld. podedoval). „Für Ihre Gratulation danke ich Ihnen und allen Herren herzlich. Ja, ich versichere Sie, meine Herren, dass mich die Ernennung für Wien mehr freut, als wenn mir der Papst den Cardinals-hut geschickt hätte.“ Oh nesrečni mož! Kdo bi bil tisti dan mislil, da bo Dunaj in služba na Dunaji njegova naj večja nesreča?! Akademski govornik v vseučiliščni cerkvi ima ves drugi auditorium, ko eksportator na modroslovskem učilišču v Gorici; tam je imel pred seboj cvet dijaškega in drugega dunajkega razumnstva. Mi smo se zadovoljili z lepimi, čeprav znabitimi puhlimi frazami, na Dunaji so bili vajeni temeljitih in jedrnatih govorov. Ni čuda torej, da je bila že prva Fusterjeva pridiga — „fiasko“. Tako se je vsaj govorilo. — Zdaj pa poslušajte, kako je vseučiliščni govornik dr. F. čez 5—6 mesecev spet vspel do veljave. Prišla je revolucija marca m. 1848.; vseučiliščniki, kakor je to že navada, so se vtikali v

politiko; cesar Ferdinand je podelil „ustavo“, ustanovile so se na Dunaji in drugod „narodne straže“, na Dunaji tudi dijaška „akademická légija“. Dr. Fuster, ki se je preveč in nedostojno bratil z dijaki, bil je popred „kapelan“ potlej fakični načelnik akad. légije.

Nova „svoboda“ je marsikoga oslepila; tako je bil tudi dr. F. ves zateleban v francosko revolucijsko trojico „svoboda, enakost, bratovstvo“. — Po tukajšnjem rodoljubu, kornem vikariji Mateji Pircu († 20. nov. 1883) sem dobil pred mnogimi leti dunajski časnik „Der österreichische Volksbote“ 1. 1850, v katerem so se od 23. aprila naprej priobčevali dr. Fusterjeve „Memoiren“; „Volksbote“ jim dodaja tu pa tam kaj ostre kritike. Fusterjeve „Memoiren“ so kos dunajske — deloma tajne — revolucijske zgodovine 1. 1848. segajo pa do julija 1849. — Prvi javni čin svobodoljubnega Fuster-ja je bil ta, da je — od necerkvene strani izvoljen — vodil na čelu neklih mladih Benediktinov (Šotov) in Minoritov pogrebni sprejod nesrečnih žrtv prvoga dunajskega punta in vpora 13. marcija 1848. Ker je bilo med padlimi („die Märzgefallenen“) tudi nekaj judov, sta bila prišla v bolnišče, kjer so ležali mlitci, tudi judovski viši rabin Manheimer in njegov pevec Sulzer. Fuster — v cerkveni opravi — gre k njima in ji povabi, da naj se mu pridružita, kar sta rada storila. Katoliški obrednik z judovskima levitoma!! Vse to v imenu „svobode in bratovstva“ — 17. marcija 1848 popoldne. — Fusterjeva slava in veljava pri akad. légiji, deloma pri narodni straži in meščanstvu je čedalje rastla. Izkoristil je to svojo veljavo in svoj vpliv zdaj v dobrem, zdaj v slabem smislu; včasih je prenapete mladeniče krotil in brzdal, včasih spet hujskal in k vporu napeljeval. Bil je ob časih mogočnejši, ko ministerstvo (Pillarsdorf); posluževala se ga je tudi vlada za pomirjenje dijakov ali socialističnih delavcev, katerim je bil tudi voditelj, in sicer sploh korrekten voditelj, samo da jih je porabil za napravljanje barikad. — Ko je bil, vsled „naskočne peticije“ („Sturmpetition“), ki jo je bil znabiti najbolj zakrivil Fuster, cesar Ferdinand m. maja ubežal v Inomost, bil je Dunaj sploh osupnen in je bila čutiti neka reakcija; Fuster se svojo légijo je vstrajal pri „revoluciji“, da si je slutil, da pride prevrat. — Meseca julija je bil izvoljen v prvi avstrijski državni zbor, ki se je pričel 10. jul. Brezštevilnih homatij in rabuk poleti in jeseni 1848 se je več ali manj udeleževala tudi Fusterjeva légija. Dne 6. okt. so umorili vojn. ministra Latour-ja; Fuster bi ga bil lahko rešil, če bi bil hotel; — tako je sam rekel! — Cesar in dvor sta iz Schönbrunna odpotovala v Holomuc. (Iz Inomosta se je bil dvor vrnil že poleti.) Vojaščina je začela Dunaj stiskovati; rešila sta ga revolucije konec oktobra ban Jeláčić in knez Windischgrätz. Zdaj je prišel Fuster v zagato; vojaška oblast ga je dala vjeti in njegove krivice preiskovati, ali, ker je bil državni poslanec, kazalo je, ga spet izpustiti. — Od začetka revolucije so bili osupovali na Dunaji neki „Sicherheitsausschuss“ (odbor za javno varnost), ki je bil zraven akad. légije in ministerstva „tretja vlada“. Dijaško-Fusterjeva vlada — čudovito urejena — je imela svoj sedež v vseučiliščni dvorani in se je imenovala kar naravnost „Aula“. — Po dogodkih m. oktobra in cesarjevi preselitvi v Holomuc je izvolil državni zbor izmed sebe „permanenčni odbor“, (vulgo „permanenco“, die „Permanenz“), ki je bil nekaj varnostni odbor. V tem odboru je bil tudi Fuster. Pozneje so preložili državni zbor v moravski Fomeriz (Kremšter); Fuster je bil tudi tam, kakor popred na Dunaji, eden naj radikalnejših levicarjev.

(Dalje prihodnjic.)

legatje bodo sicer povzdignili svoj glas za blagor ljudstva, a njih glas ostane glas vpijočega v puščavi. Le dovolitvi naknadnega kredita 30 milijonov za vojaško ekspedicijo na Kreta se mnogi ustavljajo. A slednjič bode tudi to sprejeto.

Vnanje države.

Nemiri v Italiji, o katerih smo že zadnjič poročali, niso le pojav lačnih italijanskih želodcev, marveč so jih uprizorili razni revolucionarji, ki hočejo Italijo presnovati v federativno republiko. V Milanu bilo je najhujše. Uporniki so s samokresi in kamenjem napadali vojaštvo. Mnogo vojakov je mrtvih in ranjenih, ravno tako ustašev, ker je vojaštvo bilo prisiljeno streljati. Govori se da je nad 200 ljudi mrtvih in 2000 ranjenih. Nad 2000 ljudi so zaprli, med njimi tudi socijalo-demokratske poslance. Dve sto izgreznikov je udrlo v neki samostan ter se tam zaprlo. Vojaštvo jih je iztiralo s silo. V Milanu je proglašeno obsedno stanje in je vlada v rokah generala Bava-Baccaris. V Monzi so izgrezniki naskočili kraljevo palačo, le vojaška moč jo je še ohranila. Takega prevrata v Milanu ni bilo od l. 1848.

Tudi v Gonzanu in Pontederi je prišlo do boja med ljudstvom in vojaštvom. V Napolju so množice s kamenjem napadle vojaštvo. Začeli so tudi neko bolnišnico. — V Rimu, Mesini in drugih mestih so bili tudi krvavi nemiri. Razstavo v Turinu so hoteli zažgati.

Italijanski delavci v Švici so se začeli tudi gibati. Na raznih shodih so sklenili, da odidejo takoj v Italijo pomagat bratom. Italijanska vlada je močno zavarovala mejo, da bi ne prišli čez mejo. Pod orožje so poklicali vse železniške uslužbenke, da bodo pod poveljstvom častnikov opravljali službo na železnicah. Ječe so že prenapolnjene. A dan za dnem se vedno zapirajo na stotine ljudi. Hudo je, hudo v Italiji. Milijone so nosili v Afriko, doma pa jim ljudstvo lakote umira.

Na Francoskem so pri zadnjih volitvah propadli mnogi demokratični poslanci. Število katoliških zastopnikov se je nekoliko pomnožilo. Večino ima seveda sedanja vlada.

Vojska med Španijo in Ameriko. Poraz Španjcev v Manilskem zalivu je bil res hud. Španjci so ob vse ladije v filipinskem vodstvu, ter so imeli 200 mrtvih in nad 500 ranjencev.

Toda dosedaj je ostalo še vedno pri prvi zmagi. Do odločilne bitke še ni prišlo. Vendar pa se je že španjsko brodovje, ki je stalo ob kapverških otokih, prikazalo v kubanskih vodah. V malih praskah so bili Amerikanci večinoma nesrečni. Na otoku Panay se je general Bisayes polastil glavne mesta. V boju je padlo nad 500 ustašev.

Španjci le silijo Amerikance na otok Kuba. Toda Amerikancem to ne diši. Vedo namreč, da imajo Španjci do 100.000 dobro oboroženih vojakov, boje se pa tudi mrzlice, proti kateri so španjski vojaki veliko bolj utrjeni nego ameriški.

Ameriško brodovje je pod poveljstvom admirala Sampsona streljalo na utrdbe San Juan na otoku Portoriko. Vnel se je hud boj. Španjske baterije so krepko streljale na 11 sovražnih ladij, ki so se morale slednjič umakniti.

Amerikanci so skušali na raznih krajih otoka Kuba izkrcati vojake, ki naj bi so pridružili vstašem. Španjske posadke na obrežju so jih vsakrat prisilile, da so se zopet ukrcali. Tako so se Amerikanci morali umakniti pri Cadenas kakor tudi pri Cienfuegos.

Tri tedne že traja vojska a še vedno sta oba dela pri starem. Španjci se boje bitke na odprtem morju, Amerikanci pa imajo strah pred mrzlico na Kubi.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. V Logatcu se je osnovala mlekarica in sirarska zadruga. — Veteransko društvo snujejo v Spodnji Idriji. — Ustrelil se je v Kočevju orožniške postaje vodja Ulrik Ambrožič. — V Zireh je začela poslovati „Hranilnica in posojilnica“. — V Mojstrani, okraj Radoljca odpre se nov poštni urad. — Trojna zlata poroka obhajala se je te dni v Stopičah, pri Novem mestu. — Vsi trije pari, ko so se poročili so šteli 71 let, danes pa jih štejejo vsi skupaj 222.

Na Štajerskem. Štajerski Slovenci poročajo tudi letos na vel. Šmaren v starodavno Marijno Celje. — Kača je piknila na njeni delavko Brilaj iz Kozjega. — Iz Mariborske kaznilnice sta pobegnila dva kaznjenca. — Vojak 87. pešpolka se je ustrelil v celjski vojašnici.

— V Zrečah je dveletni Ludovik Ravnanov po nesreči padel v mlinskovodni jarek in utonil. — Drevo je ubilo blizo Ljutomera posestnika Jož. Saboti. — V Zalcu so osnovali kat. delavsko društvo.

Na Koroškem. Koroški Nemci se hudejejo, da kat. politično društvo zboruje v Celovcu. Pravijo, da naj Slovenci gredo zborovat v Ljubljano. Smešni so pa res ti nemški velikani. — V Celovcu se je ustrelil vojak 17. pošpolka Ivan Jerina. — Koroške ljudske igre so predstavljali v Beljaku.

NOVICE.

Gorica.

Vmeščenje prevzvišenega kneza in nadškofa bode v nedeljo. Sprevod pojde ob 9 uri iz semeniške kapele v stolnico.

Kranjska duhovščina se je dne 12. t. m. poslovila od prevz. kneza in nadškofa, Zbralo se je nad 100 duhovnikov v knezoškofjski palači, da se poslove od svojega dotedanjega višjega pastirja. Mil. stolni prošt dr. Klotfutar je govoril v ime duhovščine.

Mil. kneza in škofa ljubljanskega dr. Jegliča vmeščenje bode tudi v nedeljo. Slovesen je bil sprejem, ki so ga Ljubljanci danes priredili novodošlemu višjemu pastirju. Zvečer so mu ljubljanska pevska društva priredila krasno podoknico, pri kateri so svetili ljubljanski meščani.

Sliko prevz. kneza in nadškofa prinese naš list prihodnjič, ker nam radi neprevidenih zaprek ni došla za časa.

Iz Placute. Kakor smo zadnjič omenili praznovala je preteklo nedeljo fara sv. Vida petindvajsetletnico, odkar jej je vse svoje moči, duševne in telesne, posvetil njen župnik č. g. Mart. Milost. Slavnost je bila sijajna.

Na predvečer je bil blagoslov z orkestrom stolne cerkve. Veselo so pritrkovali zvonovi in župljani so svoja okna razsvetlili. V nedeljo je bila slovesna sv. maša z orkestrom. Slavljenca sta stregla pri sv. opravi č. g. Grusovin župnik v Fari in č. g. Tončič vikar v stolnici oba Placutarija, nadalje monsignor Kravanja in Wolf. Po sv. evangelju je stopil na prižnico č. g. profesor Kastelic, vodja deškega semenišča in v kratkem, toda mojestersko izvedenem govoru narisal vzišnost duhovskega stanu; molčal je na prošnjo slavljenca o njegovih prednostih, toda popolnoma umestno je pa omenil, da zamore tako krasno okrašena cerkev sama na sebi samo hvaliti peti svojemu oskrbniku. (V naši cerkvi je namreč vse ali novo ali pa najdostojnejše popravljeno). Sv. maše so se udeležili glavar Bosizio, župan Venuti in ključarji in bile so zastopane vse odlične družine naše fare! Slovesnost je končala z „Te Deum“.

Slavljenca so došla premnoga darila, krasni šopki — dva krasna „albuma“ s podpismi. Posebno nas je pa razveselila brzojavna častitka prevzvišenega kneza in nadškofa Missije iz Ljubljane. Tudi mnogo drugih voščil priča kako spoštovanje uživa v vseh krajih naš g. župnik. Pri slavnostem obedu napili so g. slavljenca pred monsignor Jordan, glavar Bosizio in župan Venuti. Kasneje so došli pevci in veseli smo bili do temne noči. Čast bodi vsaki fari, katera tako spoštuje svoje dobrotnike — duhovnike. Ljubi Bog nam pa ohrani v svoji milosti še več let svojega zvestega služabnika Martina Milosta.

Dr. Francišek Prešernu, slavnemu našemu pesniku, postavijo v spomin stoletnice njegovega rojstva l. 1900 spomenik. V ta namen se je osnoval odbor za nabiranje prispevkov. Odborov blagajnik je dr. Jožef Stare, c. kr. finančne prokurature pristav v Ljubljani. Rojaki darujte mali dar, da se zgradi spomenik slavnemu možu. Veletržec g. Fran. Kalister je daroval 200 gld.

Vipavska železnica. Ministerski predsednik kot voditelj ministerstva za notranje zadeve je vsled Najvišjega pooblaščenja in v sporazumenju s c. kr. ministerstvi za železnice in finance g. Alfredu grofu Coronini-Cronberg-u, državnemu poslancu, v družbi z g. dr. Antom Gregorčičem, namestnikom deželnega glavarja, z Mat. Sainigom, veleposest. v Biljah, Filipom Terpinom, županom v Sv. Križu in Angelom Casagrande, posestnikom v Ajdovščini kot koncesionarjem železnice iz Gorice v Ajdovščino (vipavska železnica) na podlagi koncesijske listine od 26. oktobra 1897. (d. z. l. št. 254) dal dovoljenje, napraviti akcijsko društvo pod tvrdo „Vipavska železnica“ (nemški „Wippachthal-Bahn“) s sedežem na Dunaji in je potrdil pravila.

„Solški dom“ v Gorici se pridno

zida, delo hitro napreduje, v kratkem bode poslopje že dozidano do II. nadstropja. Vsacega Slovenca na Goriškem mora veseliti, ko vidi, kako lepo so vzdiguje tempelj, posvečen našej mladini. Toda poslopje bode stalo mnogo denarja, vsega skupaj do 35.000 gl. Požrtovalnost za to podjetje je med našimi rojaki velikanska, a marsikateri Slovenec se še pogreša med onimi, ki so že pristopili društvu „Solški dom“. Prosimo, da vsakdo izpolni v tem oziru — ko hitro mogoče — svojo narodno in patrijotično dolžnost. Posebno našim slavnim županstvom priporočamo prav topla da se ko hitro mogoče oglasijo s prispevki za to sveto delo, ki bode vsej deželi in celemu narodu v čast in veliko korist. V zlati knjigi društva „Solški dom“ za leto 1898 bi se ne smela pogrešati nobena občina, posebno pa ne nobeno županstvo. Ako ne more pristopiti občina ko ustanovnica z doneskom 100 gl., naj pristopi ko letnica ali podpirateljica ali dobrotnica s katerimkoli doneskom. Do sedaj so se oglašile in deloma tudi vplačale ustanovno občina Prvačina, županija v Solkanu, Kanalu, Kredu, Medani, Podgori, Kojskem in St. Andrežu; nadejamo se, da bodo kmalu sledile še druge. Za vsako pošiljatev zadostuje naslov: Društvo „Solški dom“ v Gorici.

Petje pri prošnih procesijah. Pri ugodnem vremenu so se obhajale 1. teden navadne procesije. Udeležba je bila mnogoštevilna. Gromovito odmevale so litanije vseh svetnikov ob stenah ulic, ko so peli bogoslovci veličastni napev.

Toliko bolj pa moramo obžalovati petje stolnega pevske „zbor“, kateri je bil zastopan, čujte! — po dveh celih pevcih. — Petje je bilo pod kritiko; neuredno zadnje vikarijatne cerkve. Posebno na Placuti se je maša „lajšala“ in „fušala“, da gotovo v zadnji gorski vasi ne tako; da še odgovori pri litanijah so bili slabi. Menda ni mesta na svetu s takim petjem!

Žrtva kolesarja. Že zopet moramo bilježiti nesrečo, katero je zakrivila ne previdnost. Povožil je namreč v ulici mestnega vrta v sredo, kmalu po dohodu Nj. prevzvišenosti kneza in nadškofa nek uslužbenec na glavarstvu s svojim kolesom 15 letno deklico Frida Berndanner, hčerko uradnika pri gozdnem uradu. Zlomil ji je desno nogo. Toliko časa bodo drvili kakor za stavo po mestu, da oblasti popolnoma prepovedo s kolesi voziti po mestu.

Ure pri sv. Ignaciju. Svoječasno je mestni municipij odredel denarno postavko za nočno razsvetljavo ure na pročelju cerkve sv. Ignacija. Kaže se pa kakor bi bil isti odredel tudi oskrbovanje ur v zvonikih, da si je njegova dolžnost skrbeti zanje. Ure pri sv. Ignaciju so prava podoba razdejanega gospodarstva goriškega magistrata!

„Corriere“ je izvil iz naše skromne notice o sprejemu Nj. prevzvišenosti kneza in nadškofa cel komplet in vnel čisto nepotrebno polemiko s „Sočo“.

Na umazana podtikanja, laži in fantastična izvajanja, ni vredno odgovarjati. Mi bomo drugače lahko pokazali, da spoštujemo svojega nadpastirja in ga ne sprejmemo kot narodnjaka ampak kot kat. škofa, kar povdarjamo v slavnostnem članku, kateri bo vodil vse svoje verne z modro pravično roko, z močjo prejeto od Kristusa, in ne bo prašal še le milostnega dovoljenja pri Corrierjevih zidih in židinjah in njih krščenih opredah. Sedaj se pa Corriere polagoma umika in pričakuje, da knez in nadškof pokaže za dejanji, da ni odgovorem za lažnjivo obljubo Badenija in usiljivo postopanje dr. Gregočiča. Mi pa smo prepričani, da žid ga ne bode gotovo nikdar spoštoval, ako bo Prevzvišeni še tako dober in pravičen pastir, ljudstvo pa bo kmalu pokazalo, da svojemu nadpastirju zaupa!

Slovenskim krojačem vabilo h osnovalnemu shodu krojaške zadruge, ki bode dne 30. t. m., na binkoštni ponedeljek, v gostilni „Suda“ v Gorici ob 5. pop.

Krojači v mestu so že izdelali pravila in zdaj se gre zato, da krojači, šivilje in njih odjemniki pristopijo v prav obilnem številu.

Zadruga se osnuje zomejeno zavezo in sicer na podlagi postave dne 9. aprila 1873.

Pristopnina je 1 gld., kateri se ne vrača nikomur.

Deleži so po 20 gld. Plačujejo se lahko v mesečnih obrokih po 4 gld. Vsaki ud sme vložiti po več deležev. — Če kdo izstopi se mu izplača delež in če je bil v zadrugi že pet let se mu izplača tudi primerni delež zadržnega premoženja.

Obresti so določene 5%.

Vodstvo zadruge ima petorica mož krojačev iz Gorice in dežele.

Nadzorništvo ima petorica mož krojačev ali drugih udov.

Blagajnik hrani denar in vodi račune. Začasno je naprošen sprejel ta posel g. dr. Josip Pavlica, prof. bogoslovja v Gorici. Njemu naj vsak pošilja denar, kdor pristopi.

Namen zadruge je točno zapisan v § 2.: Predmeti združnemu podjetju so:

a) skupno nakupovanje krojaških potrebščin, orodja, blaga i. t. d.

b) ustanovljanje obče dostopnih prodajalnic blaga za obleko na debelo ali na drobno.

c) ustanovljanje skupnih delavnic ali vsaj vzajemne izdelovanje obleke za združne prodajalnice.

d) ustanovljanje strokovnih šol za krojače in šivilje v Gorici ali na deželi.

e) podpora ubožnih udov krojačev in šivilj iz čistega dobička.

Poslovni jezik je slovenski.

Rojaki! V slogi je moč. Pristopite torej v obilnem številu, ker zadruga ne bi mogla uspešno delovati, ako se ne nabere vsaj 300 deležev. — Dobro došli torej prijatelji združnega delovanja na Goriškem.

Pripravljeni odbor.

„Soči“ (št. 37) odgovarjamo, da mi vedoma in hote nismo nikdar hoteli krivico delati. Dosedaj sicer nimamo še najtanjnejih informacij. Ko bomo popolnoma gotovi, potem pa rade volje popravimo, kar bi bili grešili.

Skrajno razžaljivo za naše trgovce pa je prvi del njenega odgovora. Menili smo, da beremo prevedeni „Corriere“. To pa mora res mazati naše nasprotnike, ako ono glasilu, ki si prisvaja malenkostno zaslugo, da je vzbudilo narodno trgovstvo v Gorici, slovenske trgovce sedaj ubija — s papirjem. Ako tako pisarenje ne kompromituje naš trgovski stan, mu ne jemlje veljave in zaupanja — potem ne vemo, kaj naj mu še škoduje. Zato je popolnoma opravičena razburjenost med trgovci, ki se čutijo žaljene po tako nizkem pisarenju. Za tako pisavo gre „Soča“ lahko v Corrierovo uredništvo po zahvalo. Tam jej tudi lahko povedo, da kdor latinski ne zna, naj se z latinsčino ne šopiri, drugače zopet pošlje v svet klasični rek: „Velenum in coda“.

Razpis daril za svilorejce.

V izpodbujo svilorejcev, kateri vzgajajo s potrebno skrbnostjo svilodno seme najboljših domačih pasem, razpisuje c. k. kmetijsko društvo v Gorici:

25 daril po 10 gold, ki se podeli v letošnji svilorejski dobi v ozemlju goriškega mesta in v županijah: St. Andrež, Vertobja, Sempeter, Bilje, Miren, Sovodnje in Solkan.

Prosimci za darila morajo biti poljedelski mali posestniki ali gosposki kmetje ter podati svoje prošnje do 23. maja t. l. ustmeno ali pa pismeno po svojih županstvih podpisane s c. kr. kmetijskemu društvu; povedati morajo, koliko semena rede in od kod prihaja, to je od koga in kje so seme dobili.

Posebna komisija bo tekom svilorejske dobe pregledala rejališča ter priznala darila tistem svilorejcem, kateri bodo na najrazumnejši način izrejali 1 do 2 onč (po 25 gramov): domačega, po celičnem sistemu napravljene semena najboljših pasem, katero je dalo tudi razmeroma najobilniši pridelek.

Vsak prosilec bo moral pokazati presojevalni komisiji, če bo tako zahtevala, odprto seme v izvornih zavojih ali škatljah, ter poslati c. kr. kmetijskemu društvu vzorec pridelanih mešičkov in pa dotični izkazek v celega pridelka.

C. kr. kmetijsko društvo

V Gorici dne 6. maja 1898.

Presednik:

Coronini.

Akad. slikar g. Ivan Grohar, ki slika cerkev na Libušnjem, izvršil bode slikarska dela v Ročinju, Kanalu in Bovcu. Prav tako! Zakaj bi mazali naše cerkve mazati, ko imamo domačih akademskih slikarjev na razpolago.

Goriška ljudska posojilnica nam je doposlala svoje letno poročilo, iz katerega je razvidno, kako napreduje ta zavod. Prometa je bilo v l. 1897 818.361 gld. 96 kr. V letu 1898 le 506.864 gld. 01 kr. Iz tega je razvidno, kako prazen je bil strah, da bodo kmečke posojilnice, krčile promet goriški posojilnici. Ravno nasprotno male kmečke posojilnice v ljudstvu vzbujajo zaupanje do domačih denarnih zavodov.

Veletržec g. Francišek Kalister v Trstu je pristopil kot pokrovitelj „Solškemu domu“ s 1000 gld. Slava požrtvovalnemu domoljubu.

Reifeisnova posojilnica se je minolo nedeljo osnovala v Kojskem za duhovnije Kojsko, Smartno, Vedrijan in Krasno. Občinarji so z veseljem poslušali predavanje o važnosti kmečkih posojilnic.

ter v obilnem številu pristopili k novi posojilnici. (Čast pa vrli tamošnji duhovščini, ki ima srce za gospodarski napredek ljudstva). Tudi v Biljani se je osnovala kmečka posojilnica za duhovnije v področju korminskega sodišča.

Slovenski jez v Brdih zboroval bo dne 12. junija ob 4 popoldne v Biljani. Udje se vabijo, da se polno številno udeležijo občnega zbora.

V Biljah se je dne 12. t. m. opekel triletni otrok. Ker je bil bolan pustili so ga starši samega v postelji, — kjer so ga našli čez malo časa tako ožganega, da je popoldne vmrl. Otrok se je igral z vžigalicami — in vnela se mu je odeva.

V Biljah so preteklo sredo blagoslovili ter delu izročili novo opekarno „ljudske opekarno“. Opekarna je dolga 32 m. ter ima nad 39 m. visok dimnik. Uredništvo vošči zadrugi vse dobro — posebno veliko zaslužka!

Sv. misijon bodo odhajali, na Št. Viški gori začeni z 29. majem do 9. jun. Vodili ga bodo č. gg. lazaristi iz Ljubljane. Bog daj obilnega blagoslova!

Bralno in pevsko društvo v Št. Andrežu vabi k veselici, katero priredi dne 22. maja 1888. na dvorišču gosp. Josipa Nanuta točno ob 5 uri popoldne s sledečim vspehom: 1. „Ti osrečiti jo hoti“, moški zbor, H. Volarič. 2. Pozdrav. 3. „Po jezeru“, mešan zbor, M. Vilhar. 4. „Kosana“, igrokaz, Jos. Stritar. 5. „Jadransko morje“, moški zbor, A. Hajdrih. 6. „Majnikova“, mešan zbor, M. Hubad. 7. „U boj“, moški zbor, Iv. pl. Zajc. 8. Igra: „Pol vina pol vode“. — Prosta zabava. — Med vsako točko svira vojaški orkester. — Vstopnina 20 kr., sedeži 10 kr. V obilni udeležbi uljudno vadi.

Odbor.

Iz Bilj. V št. 37 „Soče“ poslal je tuk. veleposestnik g. Matevž Saunig med svet proti meni dopis, kateremu je namen izpostaviti me občnemu zasmehu. Odgovarjal ne bom na vse, s čemur se ta gospod hvali zlasti o delavnosti in o skrbnem gospodarstvu prejšnjega starešinstva. Vendar mu moram na uho povedati, da vsak župan in vsako starašinstvo ima dolžnost skrbeti za občino — in kakor so prejšnja županstva skrbela, skrbelo bo gotovo i novo tuk. županstvo za čast in blagor občine.

Dalje pravi isti g. M. Saunig, da sem v cerkvi priporočal vernikom naj volijo poštene moše, kateri hodijo h maši, spovedi ter ne jedo ob petkih mesa — a sam, da sem volil ljudi, katerih ne vidimo pri spovednici, kateri so mesojedci itd. — V svojo obrambo in v obrambo izvoljenih starešin odgovarjam:

Vsi izvoljeni moše v III. in II. volilnem razredu so moše poštenjaki, dobri katoličani, kateri po svoji dušni potrebi prejemajo sv. sakramente, držijo petke in svetke, ter živajo v občini splošno zaupanje. Mogoče je res, da sem volil moše, katerih ne vidimo pri spovednici — a takih mož ne poznam jaz; mogoče pa je te vrste ljudi kak izvoljeni starašina v I. razredu — sicer bi g. M. Saunig ne pisal o mesojedcih in slabih katoličanih.

I. Rojec, kurat.

Županom sežanskim je bil izvoljen g. Ivan Renčelj, posestnik o Sežani.

V Opatjem selu je prišel pod težek voz 6 letni otrok. Prenesi so ga v gorisko žensko bolnišnico.

Kruh ne sme biti dražji. Tržaški peki so hoteli podražiti kruh za 2 kr. na kilo. Toda namestništvo je odredilo, da se mora kruh prodajati po istih cenah kakor doselej. Vasaki prestopke proti tej odredbi se kaznuje s 400 gld. oziroma tudi s zgubo vrtnega dovoljenja.

Pet mladeničev v smrtni nevarnosti. Pet mladeničev se je peljalo iz Škedenja v Milje. V miljskem zalivu ugnjali so burke in ladjica se jim je preobrnila. Z velikim naporom rešili so trije delavci še o pravem času mladeniče. Drugič bodo gotovo previdnejši.

Efektne loterije mesta ljubljanskega. Kakor znano, je dovolil presviti cesar po potresu toli prizadetemu mestu ljubljanskemu prireditve efektne loterije, katere je založena z 2709 glavnimi in stranskimi dobitki v vrednosti 100.000 kron. Prvi glavni dobiček v znesku 50.000 kron izplača se — ako bo lastnik dotične srečke zahteval to — v gotovini v zlatu. Čisti dohodek efektne loterije je namenjen zakladu za regulacijo ljubljanskega mesta. Z ozirom na obče koristno svrhu te loterije in na nizko ceno srečk nadejati se je živahne udeležbe vseh slojev našega prebivalstva. Srečke se dobivajo po kroni (50 krajcarjev) v vseh tobačnih trafikah, loterijah in menjalnicah. Javno zbiranje se bode vršilo nepreklicno dne 4. oktobra 1898.

Sv. Lucija. Dne 15. t. m. ob 3. popoldne je bil tu shod, ki ga je bil sklical g. Dr. Thuma, deželni poslanec.

V pričo mnogoštevilnih mož, od tu in iz okolice zbranih, govoril je g. poslanec večidel o naših gospodarskih razmerah, spodbujal k umnemu gospodarstvu na podlagi zadrug. Sprožila se je misel, da bi se ustanovila i tu gospodarska zadruga.

„Skodu je predsedoval Svetelucijski g. župnik.“

„O jetiki, sušici ali deri“ je naslov knjižice, ki jo je spisal dr. Anton Pogačnik, bivši 25 letni specialist za pljučne bolezni na Dunaju. S to knjižico hoče velezaslužni naš koroški rojak nesebično koristiti svojim rojakom. Izdal je svojo razpravo že v nemškem jeziku, ki je zbudila mnogo zanimanja med učnjaki. Vsakdo boče s pridom bral to knjižico. Posebno dobro boče služila gg. duhovnikom in učiteljem pri pouku v šoli. Knjižica se dobiva pri lastniku g. Ianku Lebanu, nadučitelju na Trebelnem pri Mokronogu (na Dolenjskem). G. dr. Pogačnik je morebitni materialni dobiček blagodušno prepustil g. nadučitelju.

Državno zborna volitev na Kranjskem. Ker se je dr. Šušteršič odpoval poslanstvu, postavila je kat. narodna stranka za kandidata dež. sodnega svetnika g. Iv. Vencajza. Kandidaturo njegovo so zaupniki soglasno sprejeli.

Demonstracije v „Zvezdi“ pred sodiščem. Kakor smo že poročali, so pred časom nemški dijaki s nemškimi trakovi izživali slovensko prebivalstvo v Ljubljani. Vznemirjenje je bilo vedno večje, in neke sobote večer so se raztreli po Ljubljani listki: „Pridite jutre v „Zvezdo“. Res se je zbralo mnogo ljudi, ki pa niso nič hudega nameravali. Tirjali so samo, da Nemci odlože pruske trakove in čepice, ter prepevali „Naprej“ in „Hej Slovani“.

Radi teh nedolžnih demonstracij je drž. pravdnštvo obtožilo nad 20 oseb, med njimi več dijakov. Obtožba glede prirejenja demonstracij (§ 305) je pri vseh obtožencih padla v nič. I. Štefe je obsojen samo na 10 gld. radi konfliktov s policijo, 10 obtožencev je popolnoma oproščenih. Obtoženec Milavc je dobil 5 gld. globe, Ardigal 3 dni, Jerič 3 dni, Žargi 14 dni, Erbežnik 6 tednov in Mave 14 dni zapora. Tako je končala vsa komedija, pri kateri so se Nemci hoteli smejeti na račun Slovencev. A zmotili so se. Kdor se zadnji smeji, se najbolje smeji.

Iz Kaife nam piše jeruzalemski romar: Dne 23. marca izkrcali so se jeruzalemski romarji v Jafi pri najlepšem vremenu. Mornarji pomnijo redkokrat tako mirno morje. V slovesni procesiji so se romarji podali zvečer iz Jeruzal. kolodvora v sveto mesto. Pot so pripravljali avstr. kavasi t. j. krasno vojaško oblečeni služabniki konzulatov. Romarji so imeli povsod prosto pot, ker je imel romarski voditelj lastnoročno podpisani ferman sultanov. V cerkvi božjega groba sprejel je frančiškan romarje z lepim govorom o znani vernosti in domoljubju Avstrijcev. Večina romarjev se je nastanila v frančiškanski hiši „casa nuova“, 38 so stanovali na avstrijskih tleh v avstr. hospicu. V 7 dneh so imeli romarji dovolj časa obiskati raznotera svetišča v Jeruzalemu in okolici. Za dolge pobožnosti pa ni bilo časa. Najmučnejša je bila pot k Jordanu in Mrtvemu morju v dveh oddelkih. Iz svetišča zadnje večerje so Turki romarje spodili, ker se jim je zdela kršč. pobožnost preglasna in predolga. V nedeljo 1. maja poslovlili so se romarji brez vsake slovesnosti iz Jeruzalema. Zgodaj je romarje zbudilo streljanje s topi. Godba je svirala po ulicah. Romarji so seveda mislili, da velja vse to 1. maju. Pa mohamedovci so praznovali svoj „bajram“. Vse je bilo praznično. Ravno o poldne 1. maja vkrcali so se romarji v Jafi na ladjo. Morje je bilo zelo nemirno. Spretni lojdomi čolnarji so srečno spravili vse romarje na ladjo. Zvečer so romarji došli pred Kajto. 2. maja so se podali v dveh oddelkih obiskat galilejska svetišča. 7. maja pojdejo v Damask. — Sedaj so že doma.

V Rimu so občutili močan potres. Na dveh mestih so bile hiše poškodovane. V Santa Marina (v Siciliji) se je posulo 20 hiš. Več cerkev so morali zapreti, ker je nevarnost, da se podro.

Nemški dijaki v Gradcu so preprečili koncertovanje godbe bosanskega polka. Upili in žvižgali so, da je morala godba prenehati. Odhajajočo napadli so s kamenjem. Dijakom pridružili so se socijaldemokratični delavci, ki so demonstrirali seveda v znamenju — mednarodnosti.

Za Alojzijevišče (IX. izkaz 1898): Preč. g. Andr. Leban vodja na sv. Gori 15 gl., preč. g. Martin Milost ob slavni priliki svoje petindvajsetletnice kot župnik na Placuti v Gorici 20 gl., slavna posojilnica v Tolminu 50 gl.

Prisrčna hvala vsem dobrotnikom! Rojaki spominjajte se ob vseh priložnostih slovenskega Alojzijevišča.

Društvo „Šolski dom“ (XVII. izkaz od 1. do 12. maja). Kot pokrovitelj za doneskom 1000 gld. sta se oglašila gospod Kalister Franc, veleposestnik v Trstu in „goriška ljudska posojilnica“ v Gorici. Slava! Kot ustanovniki z doneskom 100 gld. so se oglasili: Mašera Josip, vikar v Št. Mavru; slavno županstvo v Medani; slavno županstvo v Kojškem in „Mladinoliub“ v Gorici.

Vplačali so: Gosp. Kalister Fran, veleposestnik v Trstu, pokroviteljstvo 1000 gld.; Keber Anton, vikar v Mayhlinji 5 gld.; A. Ž. Gradenski nabral pri krstu dvojčkov 50 kr.; Fon Jakob, vikar v Kredu; na račun ustanovnine še 50 gld.; Henrik baron Baum v Gorici 10 gld.; Hmelak Fran, veletržec v Lokavcu, saldo ustanovnine 30 gld.; Rutar Simon, c. kr. profesor v Ljub., na račun ustanovnine 6. obrok 10 gld.; „Pagat ultimo“ v Gorici 1 gld. 30 kr.; Chrysseandatis Ivanka, hotelirka v Patrasu 2 liri — 88 kr.; „Nekdanji“ od „nekdanje“ vrnjene krone v znesku 5 gld.; Goljevšček Josip, trgovec v Gorici, letnino za 1898 10 gld.; Mašera Josip, vikar v Št. Mavru, ustanovnico 100 gld.; Jakil Andrej, tovarnar v Rupi, na račun ustanovnine še 10 gld.; Žnidarčič Andrej, vikar Gradenski, nabral med častilci sv. Jurija z voščilom: „Šolski dom“ naj hitro rase in vse Slovence potegne na se 5 gld. 55 kr.; Olga Kovačič pri S. Luciji nabrala od g. dr. Ahazhizha za nadavek pri menjavi desetaka z zlatimi kronami 1 gld.; sudac Primožič za zakupščeno igro „zboč“ 70 kr.; Rejec Jakob, župnik v Čepovanu 3 gld.; Kodrič Fran, vikar Trnovski, 1 delnico goriske ljudske pos. v znesku 10 gld. in obresti 50 kr.; Santel Anton, c. kr. prof. v Gorici, namesto „Sloginim zavodom“ 5 gld.; Poniž Ambrož, nadučitelj v Rihem., na saldo ustanovnine 35 gld.; Po upravnistvu „Soče“ št. 35 z dne 3. maja, kakor tam izkazano 145 gld. 31 kr.; Po upravnistvu „Soče“ št. 37 z dne 6. maja, kakor tam izkazano 17 gld. 35 kr.; Po upravnistvu „Soče“ št. 37 z dne 10. maja, kakor tam izkazano 8 gld. 50 kr.; „Mladinoliub“ v Gorici na račun ustanovnine 1. obrok 10 gld.; Slavno županstvo v Kojškem na račun ustanovnine 50 gld. — skupaj 1524 gld. 59 kr. — Vsled prejšnjih izkazov 9442 gld. 57 kr. Do 12. maja došlo v roke denarničarjeve v gotovini 10.967 gld. 16 kr.

Odbor društva „Šolski dom“.

Za „Šolski dom“ — ženski oddelek prejela blagajnica gospa Kanceler: Gospa Rojc Nina 10 gld. — Gospa Erhovnic Antonija 1 krono — Gospica Rokatin Josipina 1 krono — Nabrala gospa Terezija Klančič iz Podgore 24 kron, katere so darovale po 2 kroni gg.: Terezija Klančič, Karla Klančič. Po 1 krono: Marija Urbančič, Marija Bunc, Emilija Bresan, Marija Leban, Jožefa Kogoj, Petrina Pisk, Katarina Petijan, Marija Kocjančič, Evgenija Kocjančič, Katarina Kocjančič, Ursula Okroglič, Katarina Drašček, Rosa Brezigar, Marija Primožič, Marija Kogoj, Marija Hvalič, Katarina Miklus, Vilhelmina Bresan, Karolina Brezigar, Marija Štanta.

„Hovder, hovder, hovder“,

ali šaljiva slovnica.

(Dalje; sp. A. M.)

Kakor se je že vsak čitatelj pričel, nimam jez sistema za svoje „hovdranje“; kar se mi zdi naj potrebnejše in nujnejše — to se lotim razpravljati. Danes mi tlači želodec ena naj večih in navadnejših napak: neslovnica raba povratnega zaimka „se“.

Potem ko je bil pisatelj „šaljive slovnice“ vse naše stare slovnice z Janežič-ovo vred že za Abrahamovih časov in pozneje premlel, ostalo mu je v spominu, da ljudstvo v nekaterih stavkih zaimke se drugače veže in sklada, ko slovnice. Slovniske konstrukcije so se mu — naj po pravici pove — izprva vpirale, toda je mislil sam pri sebi: Kar vse slovnice učijo, mora imeti vendar svoje vzroke in razloge, svojo podlago. Zmagala je pamet; „usus loquendi“, ki je zanj navadno merodajen se ji je uklonil in umaknil. — Ko sem pozneje sam slovnico učil, povdarjal sem seveda slovniska pravila, zlasti, da se nemški „man“ ne sme predstavljati s se; da „se“, nima imenovalnika, da ne more tedaj

nikdar biti osebek (subjekt); brez osebka pa stavka ni; da se se zmeraj na kaj ozira, naslanja, nanaša.

Pa saj suho učilo je le mrtvilo: urno kaj praktičnega, kak zgled!

Znano je, da slavna uredništva časnikov sama sebe mikajo, t. j. kedar pišejo kaj o samih sebi, poveljujejo se s „pluralom maiestatis“ — „mi“, tudi če je vse vredništvo ena sama oseba. To je lep privilegij, kaj ne?

Neko tako uredništvo, ki je štelu enega samega moža, kateri pa je bil več ko za dva, pisalo je enkrat pred leti, kolikor se spominjam, tako-le: „Bolj ko se nas bere, manj se nas pozna.“ To je očitno nemško: „Je mehr man uns liest, desto weniger versteht man uns“; — ali pa italijansko: „Più che ci si legge, meno ci si comprende.“ Kako gre tedaj v tem primerljivi reči? Nar pred naj omenim, da vsa zgorenja slovenska konstrukcija — ne gleda na se — ne diši po slovenščini. Namesti nas, naj se naravnost imenujeta dotični list ali knjiga, ali pa naj se reče naš list. Tedaj: „Bolj ko se naš list (imenovalnik) bere, manj se razume“. Pa tudi ta, sicer formalno pravilna konstrukcija, ni — klasična, ker se list ne bere sam, ampak ga berejo ljudje. Recimo torej: „Bolj ko (ljudje, nekteri) naš list berejo, manj nas poznajo“. — Drugi pot še več zgledov in razlaganja.

(Dalje prih.)

Javna zahvala.

Podpisano cerkveno oskrbnštvo se prav srčno zahvaljuje spoštovanim bratom Župan, orglarjem v Kamnigorici na Gorenjskem, za po vsem solidno, vestno, pošteno in izborno delo novih orgelj. Orglje morajo vsakemu dopasti. Glas je lep, čist in mogočen, delo pa po najnovejšem ukroju intonacije in izdelave. Delo in cena možna res hvali in vsestranko priporoča; zato se podpisano oskrbnštvo zahvaljuje in ista slavnemu občinstvu in častitim predstojništvom cerkva prav toplo priporoča.

Okrbnštvo župne cerkve sv. Antona pri Kopru dne 16. maja 1898.

Pipan Jvan, župnik.

Turko Jožef } cerkvena

Jakomin Josef } ključarja

Štev. 301

1—3

op.

Razglas.

Naznanja se, da

JAVNA DRAŽBA

zastavil IV. četrtleta t. j. mesecev

januarja, februarja in marca 1897.

začne v

ponedeljek, dne 13. junija 1898.

in se bo nadaljevala naslednje četrtke in ponedeljke.

Od ravnateljstva zastavnice

in z njo združene hranilnice.

V Gorici, dne 5. maja 1898.

Slamnike!!!

Vsako-vrstne oblike najnovejše mode iz domače in tuje slame, izdeluje, popravlja, štafira in prodaja na debelo in drobno

Franc Cerar

tovarna slamnikov v Domžalah pri Ljubljani.

Ustanovljene leta 1863.

Cenik na zahtevanje poštine prosto.

C. kr. priv.

krojni aparati

M. POVERAJ

krojaški mojster in trgovec v Gorici na Travniku h. št. 22, nize loterije.

Bogata zaloga vsakovrstnega blaga, gotovih oblek, perila, in vse priprave za obleke za vsaki stan. Za preč. duhovščino cingulum, zavrtnike, talarje in cerkvene kape.

Blago prodajam tudi na meter tako po ceni, da vsakatega vabim na ogled letošnjega razstavljenega blaga, in sicer le v prvem nadstropju.

Edina slov. zaloga dežnikov in solčnikov ter dežnih nepremočljivih plaščev. — Sprejem tudi naročila za izdelovanje raznih oblek (jake, pellerine, have-loke) tudi za dame po najnovejši modi.

Vse po nizki ceni.